

BESLUT

2022-09-05 Dnr: 22/01081

SAKEN

P4 Extra, 2022-03-16, inslag om eventuellt svenskt Natomedlemskap; fråga om opartiskhet

BESLUT

Inslaget fälls. Det strider mot kravet på opartiskhet.

FÖRELÄGGANDE

Sveriges Radio AB ska på lämpligt sätt offentliggöra nämndens beslut.

INSLAGET

Inslaget påannonserades genom att programledaren bland annat sa följande.

Medlemskap i Nato eller inte medlemskap i Nato, det är en fråga som delar svenskarna, men det har skett en rejäl ökning bland de som ställer sig positivt till ett medlemskap. Hela femtio procent i Sverige tycker nu att vi borde vara medlemmar. [...] Men då frågar man sig ju: vad skulle det innebära då om vi går med? Vad finns det för argument för att stå utanför försvarsalliansen? Det är de här två frågorna som vi ska bolla nu.

Därefter presenterade programledaren en överingenjör (A) vid Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI). Programledaren frågade A varför Sverige inte var med i Nato. A svarade bland annat att det berodde på att Sverige hade haft tur som under 1900-talet kunde stå utanför världskrigen och att det därigenom dragits en slutsats om att detta berodde på Sveriges neutralitet. Programledaren frågade sedan vilka fördelar som fanns med ett svenskt medlemskap i Nato och varför Sverige borde gå med och bland annat följande sades.

(A) – Det finns flera fördelar. En fördel är att man [...] får vara med och bestämma om säkerheten i Europa. En annan är att man får insyn i Natos processer, man får del av deras militärapparat, men det tredje är ju att man omfattas av Natos säkerhetsgarantier som ytterst grundar sig på den amerikanska militära förmågan. (Programledare) – Alltså om det skulle hända något här så får vi hjälp från andra länder. (A) – Ja, också om Ryssland skulle få för sig att bara hota oss och säga "om inte ni svenskar lägger av med det här så händer en läskig grej", då har vi Nato i ryggen. Man hör till en större klubb.

Programledaren frågade varför Sverige inte borde vara med i Nato och bland annat följande sades.

(A) – Därför att det vore inrikespolitiskt plågsamt för socialdemokratiska partiet och delar av den svenska offentligheten att behöva göra upp med den livslögn jag menar vi har levt med. Tron på att vi var neutrala under kalla kriget, tron på att det är neutraliteten som har hållit oss utanför bråk [...] det är jobbigt att behöva göra upp på det sättet. [...] Sedan skulle också själva övergången, Ryssland skulle pusta och frusta så att säga.
(Programledare) – Mmm... (A) – Hota och kanske göra någon liten grej. (Programledare) – Mot oss? (A) – Mot oss, ja. (Programledare) – Vad skulle en liten grej kunna vara? (A) – Ett cyberangrepp, till exempel. (Programledare) – Okej, jag förstår.

A redogjorde sedan för hur en ansökningsprocess ser ut och sa att den troligtvis skulle bli lätt för Sverige eftersom många av kraven redan var uppfyllda. Han sa också att ratificeringen av beslutet kunde ta mellan åtta månader och två år. Programledaren svarade att Sverige då kanske ändå inte skulle ha någon glädje av Natomedlemskapet under kriget i Ukraina. A svarade att han trodde att det fanns möjligheter för Sverige att få säkerhetsgarantier under övergångsperioden.

Programledaren sa sedan att artikel 42.7 i Lissabonfördraget säger att länder ska hjälpa andra länder med alla till buds stående medel och frågade A om det inte räckte. Bland annat följande sades sedan.

(A) – Som många saker i EU, speciellt i de här lite större fluffigare områdena [...] så är det bara prat. Det finns ingen verklighet bakom fasaden. Det är en ambition, men det finns ingen militär organisation, det finns ingen stab, det finns inga planer. Det som gör Nato speciellt, det är inte vad som står i traktaten utan det är o:et i Nato, organisationen, med förberedelser, med befälhavare och med planer. (Programledare) – Mmm...okej. Om vi tittar vidare. Hur klara är stadgarna i Nato? [...] Till exempel artikel 5. Den känns ju glasklar, och innebär ju att medlemsländer får hjälp militärt om man blir attackerad. (A) – Nej, det är den inte. Alltså som den är skriven så, så innehåller den en hel del kryphål.

Programledaren frågade sedan om A trodde att Sverige skulle gå med i Nato. Han svarade att han trodde att Sverige skulle drivas dit av utvecklingen men att det skulle bli ”mycket pip och skrik innan vi är där”. Programledaren frågade också vad det kostar att vara medlem och A svarade att det gissningsvis var ett tresiffrigt antal miljoner om året.

Slutligen frågade programledaren om det skulle vara snopet för Sverige att ha gått med i Nato om det senare visade sig att USA avvecklade sitt medlemskap. A sa att det visserligen fanns en risk att det skulle gå så illa i USA men att det fanns starka krafter som skulle hindra eller försvåra för en president att ta ett sådant drastiskt beslut, särskilt efter Rysslands krigföring i Ukraina.

ANMÄLAN

Anmälaren anför sammanfattningsvis följande.

Inslaget skulle handla om för- och nackdelar med ett svenskt Natomedlemskap men blev ensidigt då den inbjudne gästen oemotsagd fick propagera för ett svenskt medlemskap, medan nackdelarna med medlemskapet inte kom fram.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Radio AB (SR) anser att inslaget överensstämmer med kravet på opartiskhet och anför i huvudsak följande.

P4 Extra är ett aktualitetsprogram som direktsänds varje dag i hela landet. Programmet innehåller aktualiteter, nyheter, nöje, kultur och idrott. Bakgrunden till intervjun med överingenjören på FOI var en ny undersökning som visat att andelen svenskar som säger sig vara för ett svenskt medlemskap i Nato hade ökat till femtio procent. Syftet med intervjun var att belysa olika argument för och emot ett svenskt Natomedlemskap och redogöra för vad det skulle innebära om Sverige gick med i försvarsalliansen.

Överingenjören utgick från historien när han beskrev att Sverige, till följd av ett eventuellt Natomedlemskap, skulle erkänna att landets uppfattning om att neutralitet räddat Sverige från krig inte stämmer. Eftersom fokus i inslaget och utgångspunkten för intervjun var för- och nackdelar för ett svenskt Natomedlemskap fördjupade sig inte programledaren i uttalandet om det socialdemokratiska partiet och den svenska regeringen.

Överingenjören är att betrakta som en utomstående medverkande. Det måste finnas utrymme för medverkande i SR:s program att förhålla sig kritiskt till beslut som regeringen har fattat, såväl i historisk som i modern tid.

P4 Extra har under våren löpande innehållit inslag om hur ett eventuellt Natomedlemskap skulle påverka Sverige och inbjudna gäster har varit allt ifrån statsvetare och politiker till den f.d. utrikesministern Lena Hjelm Wallén. I slutet av april gästade debattören Göran Greider programmet och han förhöll sig kritisk till en eventuell svensk Nato-ansökan.

Den aktuella intervjun redogjorde för de olika sidorna av ett eventuellt Natomedlemskap och programledaren problematiserade ämnet genom att ifrågasätta huruvida EU:s försvarsgarantier inte utgör ett tillräckligt skydd. De argument som framförs i intervjun belyste såväl argument för ett svenskt Natomedlemskap, som motargument i detsamma. Sammanfattningsvis redovisades båda sidor av saken på ett nyanserat sätt och saken fick en allsidig belysning.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SR ska utöva sändningsrätten opartiskt och med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i radion (12 § i sändningstillståndet).

Kravet på opartiskhet innebär enligt granskningsnämndens praxis bland annat att kontroversiella ämnen eller händelser inte får behandlas ensidigt, det vill säga så att endast en parts version eller synpunkter klart dominerar ett program eller inslag.

Granskningsnämnden får besluta att ett programföretag som brutit mot villkor i sitt sändningstillstånd på lämpligt sätt ska offentliggöra nämndens beslut (17 kap. 10 § radio- och tv-lagen).

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Utgångspunkten för inslaget var att belysa vad ett Natomedlemskap skulle kunna innebära för Sverige och vilka argument som fanns för respektive emot ett svenskt medlemskap. I inslaget tog dock den inbjudne experten tydligt ställning för ett svenskt medlemskap i Nato och hans uttalanden kom att handla om fördelarna med ett medlemskap. Enligt granskningsnämndens mening balanserade inte programledaren upp den ensidiga redogörelsen för ett medlemskap. Givet inslagets utgångspunkt att belysa för- och nackdelar anser nämnden att inslaget strider mot kravet på opartiskhet.

Detta beslut har fattats av Ulrik von Essen, Ulrika Hansson, Clas Barkman, Bo-Erik Gyberg, Kristina Åberg, Erik Fichtelius och Linnéa Jonjons efter föredragning av Tamara Mivelli.

För granskningsnämnden

Ulrik von Essen

UNDERSKRIFTSSIDA

Detta dokument har undertecknats med elektroniska underskrifter:

NAMN:	ULRIK VON ESSEN
IDENTIFIKATIONSTYP:	Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID:	_08415422c5a9eba9e3be52e157e5f2bce6
DATUM & TID:	2022-09-05 07:09:18 +02:00

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2022-09-05 07:09:24 +02:00
Ref: 47192SE
www.comfact.se

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)